

AD 81/1/26
REV 1

LIMITE

CONF-MD 19

STOJIMO DOKUMENTAS

Dalykas: EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA
= 3-ia grupė: Konkurencingumas ir integracinis augimas

STOJIMO DERYBOS

Moldovos Respublika

ES BENDROJI POZICIJA

(Moldovai pateikus derybinę poziciją AD 31/26 CONF-MD 6)

Derybų skyrių grupė: 3

Konkurencingumas ir integracinis augimas

Įskaitant 10 skyrių (Skaitmeninė pertvarka ir žiniasklaida), 16 skyrių (Apmokestinimas), 17 skyrių (Ekonominė ir pinigų politika), 19 skyrių (Socialinė politika ir užimtumas), 20 skyrių (Įmonių ir pramonės politika), 25 skyrių (Mokslas ir moksliniai tyrimai), 26 skyrių (Švietimas ir kultūra) ir 29 skyrių (Muitų sąjunga)

Ši Europos Sąjungos pozicija grindžiama jos bendrąja pozicija, skirta Stojimo konferencijai su Moldova (AD 11/24 CONF-MD 2), ir jai taikomi Konferencijos patvirtinti derybiniai principai, visų pirma:

- jokia Moldovos arba ES pareikšta nuomonė dėl konkretaus derybų skyriaus neturės jokio poveikio pozicijai, kurios gali būti laikomasi dėl kitų skyrių;
- susitarimai, net jei jie daliniai, pasiekti derybose dėl konkrečių skyrių, negali būti laikomi galutiniais tol, kol nėra pasiektas bendras susitarimas dėl visų skyrių;

ir Derybų programos 5, 12, 42, 49, 50, 51 ir 52 punktuose nustatyti reikalavimai.

ES skatina Moldovą tęsti teisės aktų derinimo su ES *acquis* ir jos veiksmingo įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo procesą ir apskritai dar iki stojimo išplėtoti ES politikai ir priemonėms kuo artimesnę politiką ir priemones.

ES pažymi, kad Moldova savo pozicijoje AD 31/26 CONF-MD 6 yra pripažinusi 2026 m. spalio 7 d. galiojusią ES *acquis*, susijusią su 3-ia grupe, ir yra pareiškusi, kad bus pasirengusi ją įgyvendinti ne vėliau kaip įstojimo į Europos Sąjungą dieną, išskyrus tam tikras 10 ir 16 skyrių sritis, dėl kurių Moldova yra paprašiusi nustatyti pereinamuosius laikotarpius, kaip nurodyta toliau.

Apskritai atsakydama į Moldovos pateiktus prašymus dėl pereinamųjų laikotarpių ir nukrypti leidžiančių nuostatų, ES primena savo bendrą derybinę poziciją, kad pereinamojo laikotarpio priemonės yra išimtinio pobūdžio, jų taikymo laikotarpis ir aprėptis yra riboti ir kad prie jų turėtų būti pridėtas planas, kuriame būtų aiškiai nurodyti ES *acquis* taikymo etapai. Jomis negali būti daromi ES taisyklių ar politikos pakeitimai, sutrikdomas jų tinkamas veikimas ir dėl jų negali atsirasti didelių konkurencijos iškraipymų vidaus rinkoje.

1. 10 skyrius. Skaitmeninė pertvarka ir žiniasklaida

ES palankiai vertina gerai struktūrizuotą Moldovos **institucinę sąrangą** ir aukštą **teisės aktų suderinimo** lygį. ES atkreipia dėmesį į Moldovos pažangą skaitmeninės pertvarkos srityje, visų pirma kiek tai susiję su viešųjų paslaugų skaitmenizacija. ES prašo Moldovos užtikrinti patikimą stebėsenos mechanizmą pažangai, padarytai įgyvendinant Nacionalinę skaitmeninės transformacijos strategiją, stebėti, remiantis ES skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso (DESI) rodikliais. ES teigiamai vertina naują Moldovos kibernetinio saugumo įstatymą, iš dalies suderintą su TIS 2 direktyva¹.

ES pažymi, kad Moldova iš dalies suderino teisės aktus su ES *acquis* **elektroninių ryšių ir informacinių technologijų** srityje. ES palankiai vertina Moldovos pastangas savo Elektroninių ryšių įstatymo projektą suderinti su Europos elektroninių ryšių kodeksu², tuo pat metu ES ragina Moldovą toliau daryti pažangą į nacionalinę teisę perkeltiant ir Atvirojo interneto reglamentą³ bei Gigabitinės infrastruktūros aktą⁴. ES palankiai vertina tai, kad Moldova savo teisės aktus suderino su ES tarptinklinio ryšio srities *acquis*, o tai sudarė sąlygas Moldovai nuo 2026 m. sausio 1 d. prisijungti prie tarptinklinio ryšio savo šalies kainomis erdvės. ES pabrėžia, kad Moldova turėtų užtikrinti visišką teisės aktų suderinimą su ES *acquis* dėl geografinio blokavimo⁵ ir kitų formų diskriminavimo dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos vidaus rinkoje. Be to, ES ragina Moldovą įgyvendinti 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinio elementus (priimant visus būtinus poįstatyminius aktus) ir teisės aktus suderinti su UHF sprendimu⁶.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **skaitmeninių paslaugų** srityje. ES ragina Moldovą toliau dėti pastangas siekiant šioje srityje visiškai suderinti teisės aktus su ES *acquis*.

¹ Direktyva (ES) 2022/2555.

² Direktyva (ES) 2018/1972.

³ Reglamentas (ES) 2015/2120.

⁴ Reglamentas (ES) 2024/1309.

⁵ Reglamentas (ES) 2018/302.

⁶ Sprendimas (ES) 2017/899.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **duomenų** srityje. ES prašo Moldovos dėti daugiau pastangų siekiant šioje srityje suderinti teisės aktus su ES *acquis*, visų pirma su Duomenų aktu ir Duomenų valdymo aktu.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **skaitmeninio pasitikėjimo ir kibernetinio saugumo** srityje. ES ragina Moldovą daryti pažangą siekiant visiškai suderinti teisės aktus su Europos skaitmeninės tapatybės reglamentu ir su ES 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkiniu.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų** srityje. ES pažymi, kad Moldovos planai atitinka ES politikos sistemas. ES ragina Moldovą toliau vykdyti teisėkūros ir institucines reformas žurnalistų apsaugos, žiniasklaidos reguliavimo institucijų nepriklausomumo, nuosavybės skaidrumo ir valstybinės reklamos reguliavimo srityse. Be to, ES ragina Moldovą stiprinti savo reguliavimo institucijų administracinius gebėjimus, kad būtų veiksmingai įgyvendinamas Audiovizualinės žiniasklaidos kodeksas ir užtikrinamas jo vykdymas. ES prašo Moldovos visapusiškai pasinaudoti Skaitmeninės Europos programa.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktų nėra suderinusi su ES *acquis* **puslaidininkių** srityje. ES ragina Moldovą imtis būtinų veiksmų siekiant juos suderinti.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktų nėra suderinusi su ES *acquis* **dirbtinio intelekto** srityje. ES ragina Moldovą imtis būtinų veiksmų siekiant juos suderinti. ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra įdiegusi teisinę ir strateginę sistemą, skirtą **kovai su korupcija skaitmeninės pertvarkos srityje**. ES prašo Moldovos stiprinti pajėgumus ir gerinti vykdymo užtikrinimą. Ji taip pat turi suderinti reguliavimo institucijų skyrimo procedūras su ES standartais.

ES atkreipia dėmesį į Moldovos prašymus nustatyti pereinamuosius laikotarpius dėl šio skyriaus *acquis*. Konkrečiai:

- a. Moldova prašo nustatyti pereinamąjį laikotarpį, kuris truktų 6 metus nuo įstojimo dienos arba iki 2035 m. gruodžio 31 d. ir būtų skirtas visapusiškam Kibernetinio atsparumo akto įgyvendinimui.

ES atkreipia dėmesį į informaciją, pateiktą šiam prašymui pagrįsti. ES siūlo šį prašymą nagrinėti vėlesniame stojimo derybų etape. Tuo tarpu ES ir toliau yra pasirengusi remti Moldovos pastangas užtikrinti Kibernetinio atsparumo akto laikymąsi.

- b. ES pažymi, kad Moldova yra paprašiusi nustatyti pereinamąjį laikotarpį, kad suderinusi savo teisės aktus su atitinkama *acquis* ir ne vėliau kaip 2027 m. gruodžio mėn. įgyvendinusi ES 5G priemonių rinkinį, esamuose tinkluose ji galėtų laipsniškai atsisakyti didelės rizikos tiekėjų įrangos, remiantis tyrimu, kuris buvo atliktas 2025–2026 m. laikotarpiu.

ES siūlo šį prašymą nagrinėti po to, kai bus pateikti tyrimo rezultatai.

- c. ES taip pat pažymi, kad Moldova gali prašyti papildomų pereinamųjų laikotarpių dėl DI akto, Duomenų akto, Duomenų valdymo akto ir Lustų akto.

ES siūlo šiuos prašymus nagrinėti vėlesniame stojimo derybų etape. Tuo tarpu ES prašo Moldovos daryti pažangą derinant teisės aktus.

2. 16 skyrius. Apmokestinimas

ES pažymi, kad Moldovos teisinė sistema yra iš dalies suderinta su ES *acquis* pridėtinės vertės mokesčio (PVM) srityje. ES prašo Moldovos nacionalinius PVM teisės aktus suderinti su ES *acquis*, visų pirma peržiūrėti atleidimo nuo PVM atvejus, apmokestinamųjų asmenų apibrėžtį, paslaugų teikimo vietos taisykles, atleidimo nuo PVM taikymo sritį ir sandorius, kuriems taikomas nulinis tarifas, atskaitas, privalomas specialias schemas, lengvatinių PVM tarifų taikymą ir sukurti veiksmingą PVM grąžinimo sistemą, taip pat sustiprinti PVM administravimo sistemą. Moldova turėtų (ne vėliau kaip 2026 m. pabaigoje) pateikti teisės aktų suderinimo su *acquis* veiksmų planą, grindžiamą sisteminiu fiskalinių paskatų, kuriomis siekiama strateginių investicijų tikslų ir kurios kenkia pajamų surinkimui ir (arba) iškraipo konkurenciją, kaštų ir naudos vertinimu.

ES pabrėžia, kad Moldova turėtų teisės aktus suderinti su ES *acquis* automobilių apmokestinimo, kapitalo pritraukimo ir energinių produktų akcizų; tabako ir alkoholio srityse. Tai apima laipsniško suderinimo su ES akcizų tarifais alkoholiui, tabakui ir energiniams produktams tvarkaraščio priėmimą ir įgyvendinimą.

ES atkreipia dėmesį Moldovos prašymą nustatyti PVM *acquis* laikymosi pereinamuosius laikotarpius ir primena, kad bet koks nukrypimas nuo ES PVM sistemos, kiek tai susiję su apmokestinamuoju tiekimu arba teikimu ir tarifais, galėtų daryti poveikį Sąjungos nuosaviems ištekliams, nes apmokestinimo bazė turėtų būti koreguojama pagal atitinkamą *acquis*.

Visų pirma Moldova yra paprašiusi, kad dėl **PVM *acquis*** būtų nustatyti šie pereinamieji laikotarpiai:

- a. **ketverių metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su atleidimo nuo PVM taikymu, be teisės į atskaitą žemės ir gyvenamosios paskirties turto pardavimo ir nuomos atveju. Moldova mano, kad šis prašymas yra būtinas siekiant išvengti rinkos iškraipymų ir užkirsti kelią staigiam nekilnojamojo turto kainų padidėjimui, kuris galėtų neigiamai paveikti būsto įperkamumą ir rinkos stabilumą. Moldova yra pareiškusi, kad taikant siūlomą pereinamąjį laikotarpį būtų suteikta laiko, kurio reikia siekiant taikyti mechanizmus galimam kainų padidėjimui sušvelninti ir kompensuoti poveikį realiosios perkamosios galios lygiui.

ES prašo Moldovos išnagrinėti galimybę kaip alternatyvą atleidimui nuo mokesčių taikyti lengvatinius tarifus. ES mano, kad tikslus, kuriais grindžiamas prašymas, galima pasiekti parengiant priemones, atitinkančias ES PVM *acquis*. ES primena, kad PVM direktyvoje jau nustatytos tam tikros išimtys, susijusios su pastatais ir žeme, ant kurios jie stovi, ir su neužstatyta žeme. Žemės ar pastato priskyrimas nulemia taikytiną apmokestinimo PVM tvarką. ES atkreipia dėmesį į tikslą apsaugoti socialinį būstą ir kitas kategorijas. Tačiau ES mano, kad šiam tikslui pasiekti nereikia jokios nukrypti leidžiančios nuostatos, atsižvelgiant į Direktyvos 2006/112/EB 98 straipsnio 2 dalies a punktą ir III priedo 10 punktą, kuriais kaip socialinės politikos dalis nustatomi lengvatiniai tarifai nekilnojamojo turto sektoriui. Todėl ES mano, kad papildomų pereinamojo laikotarpio priemonių nereikia, nes PVM direktyvoje numatytas reikiamas lankstumas.

- b. **dešimties metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su PVM taikymu **komunalinėms paslaugoms ir gyventojams tiekiamai elektros energijai**. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas sklandžiam perėjimui ir suteikti pakankamai laiko vyriausybei įgyvendinti tikslinę paramą pažeidžiamiesiems namų ūkiams, prašoma nustatyti atleidimo nuo PVM pereinamąjį laikotarpį, kuris truktų iki 2037 m. Moldova mano, kad šis prašymas yra būtinas, kad gyventojų perkamoji galia galėtų palaipsniui prisitaikyti. Be to, siekdama dar labiau sušvelninti ekonominę ir socialinę didėjančių išlaidų komunalinėms paslaugoms poveikį, Moldova trejų metų laikotarpį (2037–2039 m.) komunalinėms paslaugoms taikytų lengvatinį 5 % PVM tarifą. Pagal šį planą kiekvienais metais lengvatinis PVM tarifas bus taikomas naujos rūšies komunalinėms paslaugoms.

ES mano, kad tikslus, kuriais grindžiamas prašymas, galima pasiekti parengiant priemones, atitinkančias ES PVM *acquis*. ES mano, kad prašymas atleisti nuo PVM iki 2037 m. nėra būtinas atsižvelgiant į Direktyvos 2006/112/EB 98 straipsnio 2 dalies a punktą ir III priedo 2, 18 ir 22 punktus, kuriuose numatyti lengvatiniai tarifai komunalinėms paslaugoms ir elektros bei vandens tiekimui. Todėl ES prašo Moldovos išnagrinėti galimybę kaip alternatyvą atleidimui nuo mokesčio (dėl kurio gali būti iškraipyta konkurencija) taikyti lengvatinius tarifus ir nedelsiant įgyvendinti veiksmų tvarkaraštį, kad teisės aktai būtų laipsniškai suderinti su ES minimaliaisiais tarifais. Be to, ES primena, kad pagal Energijos mokesčių direktyvą Komisija gali leisti bet kuriai valstybei narei dėl konkrečių politinių aplinkybių taikyti papildomas atleidimo nuo mokesčių ar jų sumažinimo priemones. ES prašo Moldovos peržiūrėti savo siūlomą teisės aktų suderinimo su *acquis* tvarkaraštį atsižvelgiant į šiuos argumentus.

- b. **penkerių metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su atleidimo nuo PVM taikymu **žemės ūkio ištekliams ir įrangai**. Šiuo laikotarpiu Moldova toliau taikys esamas išimtis, kad padėtų žemės ūkio sektoriui prisitaikyti prie ES vidaus rinkos fiskalinių ir rinkos sąlygų. Moldova mano, kad ši priemonė yra labai svarbi siekiant užtikrinti žemės ūkio sektoriaus modernizavimą, sumažinti pirminių gamintojų gamybos sąnaudas ir stiprinti konkurencingumą kaimo vietovėse. Pereinamasis laikotarpis sudarys sąlygas laipsniškai suderinti teisės aktus su PVM direktyva 2006/112/EB, kartu užtikrinant Moldovos žemės ūkio ekonomikos socialinę ir ekonominę tvarumą.

ES mano, kad tikslus, kuriais grindžiamas prašymas, galima pasiekti parengiant priemones, atitinkančias ES PVM *acquis*. ES prašo Moldovos persvarstyti savo prašymą ir apsvarstyti alternatyvias politikos priemones žemės ūkio sektoriui remti, visų pirma nustatyti vienodo tarifo kompensacinius procentinius dydžius pagal bendrą vienodo tarifo ūkininkams schemą, kurie būtų suderinti su PVM direktyva.

Apskritai, atsižvelgdama į pirmiau nurodytas priežastis, ES prašo Moldovos persvarstyti a–c punktuose nurodytus prašymus nustatyti pereinamuosius laikotarpius, susijusius su PVM *acquis*.

Moldova taip pat yra paprašiusi, kad dėl **akcizų *acquis*** būtų nustatytas šis pereinamasis laikotarpis:

- c. **penkerių metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su laipsnišku dyzelinui taikomo akcizo tarifo didinimu, kad būtų pasiektas ES minimalus variklių degalų apmokestinimo lygis – 330 EUR už 1 000 litrų, kaip nustatyta Energijos mokesčių direktyvoje 2003/96/EB.

ES atkreipia dėmesį į šį prašymą. ES laikosi nuomonės, kad, prieš ES nusitariant savo poziciją dėl šio prašymo, Moldovos pasiūlytas teisės aktų suderinimo su *acquis* tvarkaraštis turėtų būti peržiūrėtas atsižvelgiant į galimą tokių mažesnių tarifų tarpvalstybinį poveikį. ES ragina Moldovą įgyvendinti tvarkaraštį, kad ji teisės aktus laiku laipsniškai suderintų su ES minimaliaisiais tarifais, ir siūlo šį prašymą nagrinėti po to, kai toks tvarkaraštis bus peržiūrėtas.

Moldova taip pat yra paprašiusi, kad dėl **tiesioginio apmokestinimo *acquis***, t. y. dėl Tarybos direktyvos (ES) 2022/2523, būtų nustatyti šie pereinamieji laikotarpiai, kiek tai susiję su specialiais apmokestinimo režimais jos laisvosiose ekonominėse zonose (LEZ) ir IT parkuose:

- a. **penkerių metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su laipsnišku laisvųjų ekonominių zonų (LEZ) apmokestinimo režimo panaikinimu. Šis pereinamasis laikotarpis turėtų įtakos iš viso 52 ekonominės veiklos vykdytojams, todėl jie galėtų užbaigti savo vykdomą veiklą taip, kaip suplanuota ir teisiškai susitarta su vyriausybe.

- b. **šešerių metų** nuo įstojimo dienos pereinamasis laikotarpis, susijęs su laipsnišku IT parkų apmokestinimo režimo panaikinimu. Moldova yra paaiškinusi, kad šis mokesčių režimas buvo numatytas kaip vienkartinis režimas, taikomas ribotą laikotarpį – nuo 2016 m. iki 2035 m. pabaigos. Ji mano, kad pereinamasis laikotarpis yra būtinas, kad būtų galima pasiekti 10 numatytų ekonominių rezultatų, kurių siekiama taikant šį lengvatinį mokesčių režimą.

ES atkreipia dėmesį į šį prašymą. ES prašo Moldovos pateikti daugiau informacijos apie LEZ ir IT parkuose taikomus mokesčių režimus, kad ateityje būtų galima konsultuotis su Elgesio kodekso grupe (verslo apmokestinimas), siekiant įvertinti atitinkamus mokesčių režimus ir išsiaiškinti, ar jų nuostatos nėra žalingi lengvatiniai mokesčių režimai arba visuotinai taikomi mokesčių elementai, kurie patenka į Elgesio kodekso taikymo sritį. Be to, ES prašo papildomos informacijos apie pagrindinių patronuojančiųjų įmonių, kaip tai suprantama Tarybos direktyvos (ES) 2022/2523 3 straipsnyje, skaičių, kad nustatytų, ar Moldova gali pasirinkti atidėti pajamų įtraukimo taisyklės (PĮT) ir nepakankamai apmokestinamo pelno taisyklės (NAPT) taikymą. ES pabrėžia tai, kad Moldova, kaip šalis kandidatė, privalo užtikrinti, kad nuostatos dėl laisvųjų ekonominių zonų (LEZ) ir IT parkų atitiktų ES *acquis*.

ES primena, kad tiesioginio apmokestinimo srityje teisės aktai dar turi būti visapusiškai suderinti su ES *acquis*, įskaitant Susijungimų ir įsigijimų direktyvą⁷, Patronuojančiųjų ir dukterinių bendrovių direktyvą⁸, Direktyvą dėl palūkanų ir autorinių atlyginimų⁹, Kovos su mokesčių vengimu direktyvą (KMVD)¹⁰, Direktyvą dėl antrojo ramsčio¹¹, Direktyvą dėl mokesčių ginčų sprendimo mechanizmo¹². ES pabrėžia, kad visiems mokesčių subjektams, kurie naudojami savo laisvo judėjimo teisėmis pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, reikia taikyti vienodas sąlygas, o visi nacionalinės mokesčių teisės aktai, kuriais diskriminuojami mokesčių mokėtojai nerezidentai, palyginti su mokesčių mokėtojais rezidentais, turi būti panaikinti įstojus.

⁷ Tarybos direktyva 2009/133/EB.

⁸ Tarybos direktyva 2011/96/ES.

⁹ Tarybos direktyva 2003/49/EB.

¹⁰ Tarybos direktyva 2016/1164/ES.

¹¹ Tarybos direktyva 2022/2523/ES.

¹² Tarybos direktyva 2017/1852/ES.

ES pažymi, kad Moldovos mokesčių sistema yra menkai suderinta administracinio bendradarbiavimo ir apmokestinimo srityse ir yra vidutiniškai parengta skaitmenizacijos srityje. ES pabrėžia, kad Moldova turi užtikrinti tinkamus mokesčių administratoriaus administracinius gebėjimus ir sąžiningumą. ES primena, kad Moldova turi sustiprinti pastangas, kad užtikrintų sujungimą ir sąveikumą su ES mokesčių srities IT sistemomis.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova jau yra įdiegusi struktūras ir priemones, kuriomis užkertamas kelias korupcijai mokesčių sistemoje. ES pabrėžia, kad svarbu toliau vykdyti korupcijos prevenciją ir baudžiamąjį persekiojimą su apmokestinimu susijusiose korupcijos bylose. ES taip pat ragina Moldovą stiprinti su apmokestinimu susijusių korupcijos bylų stebėsenos sistemas ir gerinti teisėsaugos institucijų gebėjimus tirti tokias bylas ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.

17 skyrius. Ekonominė ir pinigų politika

ES palankiai vertina tai, kad pinigų politikos srityje Moldova yra pasiekusi aukštą teisės aktų suderinimo su ES *acquis*, susijusios su draudimu viešajam sektoriui naudotis privilegijuota prieiga prie finansų įstaigų paslaugų, lygį. ES pažymi, kad Moldovos teisės aktai iš dalies suderinti su ES *acquis* dėl centrinio banko nepriklausomumo ir dėl viešojo sektoriaus piniginio finansavimo uždraudimo. ES prašo Moldovos imtis būtinų veiksmų siekiant užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi centrinio banko funkcinio, institucinio, darbuotojų ir finansinio nepriklausomumo. ES pabrėžia, kad Moldova turi dėti daugiau pastangų užtikrinti, kad Moldovos nacionalinio banko (MNB) tikslai būtų suderinti su ES *acquis*, ir garantuoti visišką asmeninį MNB valdytojo ir MNB sprendimus priimančių organų nepriklausomumą, ir kad Moldova taip pat turi imtis veiksmų, kuriais būtų užkirstas kelias vyriausybės ar parlamento kišimuisi į MNB organų ir narių veiklą. ES primena, jog Moldova turi užtikrinti, kad MNB visiškai laikytųsi piniginio finansavimo draudimo ir privilegijuotos prieigos draudimo.

Kaip numatyta derybų programoje, po įstojimo Moldova ne iš karto taps euro zonos ir Eurosistemos nare.

ES palankiai vertina tai, kad ekonominės politikos srityje Moldova padarė pažangą stiprindama savo fiskalinį valdymą. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova nacionalinės teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* dėl **makroekonominių** prognozių, apskaitos ir statistikos, skaitinių fiskalinių taisyklių, vidutinės trukmės biudžeto sistemų, nepriklausomų fiskalinių institucijų, valdžios sektoriaus finansų skaidrumo ir makroekonominio disbalanso procedūros. ES pabrėžia, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant pagerinti Moldovos viešosios apskaitos sistemą ir valdžios sektoriaus finansų statistiką, įsteigti nepriklausomą fiskalinę instituciją ir pasitelkiant integruotą prognozavimo sistemą stiprinti jos makroekonominio ir biudžetinio prognozavimo procesą ir jos vidutinės trukmės biudžeto sistemą. ES pabrėžia, kad reikės dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad visi atitinkami duomenys pagal makroekonominio disbalanso procedūrą būtų pateikiami laiku ir būtų kokybiški. ES pabrėžia, kad Moldova turi savo biudžeto teisės aktus ir praktiką suderinti su reikalavimais, nustatytais ES *acquis* dėl nacionalinių biudžeto sistemų.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova jau yra įdiegusi teisinę ir institucinę sistemą, skirtą **kovai su korupcija ekonominės ir pinigų politikos srityje**. ES prašo Moldovos daryti pažangą ją įgyvendinant, užkertant kelią korupcijai ir užtikrinant valstybės pareigūnų sąžiningumą.

19 skyrius. Socialinė politika ir užimtumas

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su **Europos socialinių teisių ramsčiu**. ES pažymi, kad Moldova yra įsipareigojusi laikytis ES politikos ir principų, kuriais grindžiama jos socialinė ir užimtumo politika. ES prašo Moldovos tęsti teisės aktų derinimą su Europos socialinių teisių ramsčiu, be kita ko, priimti naujas strategijas, patvirtinti duomenų rinkimo priemonės ir užtikrinti, kad ramsčio tikslų įgyvendinimui ir pasiekimui skatinti būtų naudojamos visos turimos priemonės.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **darbo teisės**¹³ srityje, ir ragina Moldovą tęsti šį derinimą. Reikia tęsti teisės aktų derinimą transporto sektoriaus darbuotojų informavimo, konsultavimosi su jais ir jų dalyvavimo, darbo sąlygų, darbo laiko ir darbo teisės srityse, taip pat reikia užbaigti derinimą su ES *acquis* įmonių perdavimo srityje. Moldova turės teisės aktus suderinti su ES *acquis* darbuotojų komandiravimo srityje. ES pabrėžia, kad Moldova turi stiprinti administracinius vykdymo užtikrinimo ir inspektavimo gebėjimus, teisės aktus derindama su tarptautiniais darbo standartais.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova ketina atlikti poveikio vertinimą, siekdama nustatyti Direktyvos 2008/94/EB, susijusios su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, įgyvendinimo pradžios datą.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* **darbuotojų saugos ir sveikatos** srityje. ES taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad reikia tęsti teisės aktų derinimą su ES *acquis* darbuotojų saugos ir sveikatos srityje, be kita ko, su Pagrindų direktyva, Direktyva dėl asmeninių apsaugos priemonių, Direktyva dėl laikinųjų arba kilnojamųjų statybviečių, Direktyva dėl naudingųjų iškasenų antžeminės ir požeminės gavybos įmonių, Direktyva dėl naudingųjų iškasenų gavybos mechaniniais gręžiniais įmonėse, taip pat direktyvomis, susijusiomis su konkrečia rizika, įskaitant cheminius, biologinius ir fizinius veiksnius, pavyzdžiui, Direktyva dėl vibracijos poveikio, Direktyva dėl su(si)žeidimų aštriais instrumentais prevencijos ligoninių ir sveikatos priežiūros sektoriuje, Direktyva dėl dirbtinės optinės spinduliuotės, Cheminių veiksmų direktyva, Direktyva dėl asbesto darbe ir Direktyva dėl kancerogenų, mutagenų ir reprotoksinių medžiagų. Reikia užbaigti teisės aktų derinimą su Direktyva dėl krovinių krovimo rankomis, Direktyva dėl darbo vietų, Direktyva dėl sprogios aplinkos, Direktyva dėl triukšmo poveikio, Direktyva dėl elektromagnetinių laukų, Direktyva dėl ketvirtojo orientacinių profesinio poveikio ribinių verčių sąrašo ir Direktyva dėl penktojo orientacinių profesinio poveikio ribinių verčių sąrašo. ES taip pat primena, kad Moldova turi teisės aktus suderinti su direktyvomis dėl darbo žvejybos laivuose ir medicininio gydymo laivuose. Moldova turi užtikrinti, kad į nacionalinės teisės aktus taip pat būtų įtraukti ES darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) direktyvų atnaujinimai. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldovos pasirengimo lygis, susijęs su instituciniais darbuotojų saugos ir sveikatos aspektais, yra dalinis. Ji turi stiprinti institucinius vykdymo užtikrinimo ir inspektavimo gebėjimus, teisės aktus derindama su tarptautiniais darbo standartais.

¹³ Dėl kelių transporto srities darbuotojų darbo sąlygų, darbo laiko ir komandiravimo ES *acquis* vertinimo žr. ES pozicijos dėl 4 derybų skyrių grupės 14 skyrių (Transportas).

ES pažymi, kad Moldova yra sukūrusi bazinę institucinę ir teisinę **socialinio dialogo** sistemą. ES pabrėžia, kad Moldova turi stiprinti savo institucinę sistemą pagal ES socialinio dialogo standartus ir praktiką, intensyvuoti dvišalį bei trišalį socialinį dialogą ir užtikrinti socialinių partnerių gebėjimų stiprinimą.

ES pažymi, kad kalbant apie **užimtumo politiką** Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* dėl užimtumo politikos, socialinės ekonomikos ir teisingos pertvarkos bendrosios sistemos, taip pat užimtumo rėmimo programų ir jaunimo užimtumo srityse. ES primena, kad reikia toliau stiprinti aktyvias darbo rinkos priemones ir užimtumo rėmimo sistemas, visų pirma skirtas jaunimui, ilgalaikiams bedarbiams ir pažeidžiamoms grupėms, įskaitant darbuotojus su negalia. Moldova taip pat turėtų stiprinti savo institucinius gebėjimus įgyvendinti šias priemones. Be to, reikėtų stiprinti Nacionalinę užimtumo agentūrą ir sudaryti jai sąlygas reaguoti į struktūrinius darbo jėgos paklausos pokyčius.

Kalbant apie teisingą pertvarką, ES primena, kad Moldova, įgyvendindama 2030 m. ES strategiją, o svarbiausia, 2050 m. klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos strategiją, taip pat išmetamo teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimus, turi užtikrinti, kad būtų laikomasi visos visuomenės įtraukimo ir veiksmų visais valdžios lygmenimis požiūriu, ypač daug dėmesio skirdama perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui paskirstomajam poveikiui pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms, nė vieno nepaliekant nuošalyje.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* dėl **socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties** institucinių aspektų. ES taip pat pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES ilgalaikės priežiūros ir vaikų apsaugos bei priežiūros politika. ES prašo Moldovos stiprinti socialinės apsaugos sistemą ir gerinti galimybes ja naudotis, visų pirma gerinti socialinių išmokų adekvatumą, aprėptį ir tikslingumą, daugiausia dėmesio skiriant vaikams, mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir asmenims su negalia, ir įgyvendinti išsamias skurdo mažinimo ir socialinės įtraukties strategijas. ES taip pat prašo Moldovos daryti pažangą deinstitutionalizavimo srityje ir toliau skatinti savarankišką asmenų su negalia, įskaitant vyresnio amžiaus asmenis su negalia ir vaikus su negalia, gyvenimą, laikantis ES principų dėl bendruomeninių paslaugų ir vaiko teisių, ir toliau plėtoti vaikų priežiūros paslaugas. ES prašo Moldovos užtikrinti lygias galimybes už prieinamą kainą gauti aukštos kokybės ilgalaikės priežiūros paslaugas visiems, kuriems jų reikia, kartu teikti paramą prižiūrintiesiems asmenims.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* dėl **nediskriminavimo** ir vienodo požiūrio į moteris bei vyrus užimtumo ir socialinės politikos srityse. ES prašo Moldovos testuoti teisės aktų derinimą su ES *acquis* ir imtis priemonių siekiant spręsti šiuos klausimus, *inter alia*, vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo ir nepakankamo moterų atstovavimo vyrų dominuojamuose sektoriuose problemas. ES prašo Moldovos užtikrinti atitinkamų priemonių įgyvendinimą ir veiksmingą moterų ir vyrų lygybę užimtumo ir socialinės politikos srityse.

ES pažymi, kad Moldovos institucinė ir teisės aktų sistema yra iš dalies suderinta su ES *acquis* dėl **Europos socialinio fondo**. ES prašo Moldovos stiprinti valstybės įstaigų gebėjimus, kad būtų užtikrintas jų pasirengimas administruoti ESF.

ES pažymi, kad Moldova yra įdiegusi **kovos su korupcija socialinėje ir užimtumo srityse** priemones ir programas, ir pabrėžia, kad turėtų būti užtikrintas tokių priemonių įgyvendinimas ir veiksmingumas, taip pat sustiprintas teisėsaugos tarnybų bendradarbiavimas. Reikia testuoti teisės aktų derinimą su ES *acquis* pranešėjų apsaugos srityje, taip pat imtis veiksmų siekiant padidinti darbo inspekcijų sąžiningumą ir atskaitomybę. Komisija ragina Moldovos valdžios institucijas teikti pirmenybę kovos su korupcija apsaugos priemonių ir priežiūros mechanizmų įgyvendinimui visose susijusiose institucijose, visų pirma stiprinant visų atitinkamų institucijų administracinius gebėjimus.

20 skyrius. Įmonių ir pramonės politika

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su **horizontaliaisiais ES pramonės politikos aspektais**, visų pirma susijusiais su skaitmenizacija, žaliaja pertvarka ir atsparumu. ES prašo Moldovos testuoti teisės aktų derinimą su šiais horizontaliaisiais aspektais, ypač dekarbonizacijos ir ekonominio saugumo srityse. ES ragina šalį toliau dėti pastangas siekiant skatinti socialinį verslumą ir įmonių socialinę atsakomybę.

ES pabrėžia, kad Moldova laikosi plataus strateginio požiūrio į pramonę, nukreipto į investicijas ir regioninį konkrečių sektorių vystymąsi. ES ragina Moldovą stiprinti MVĮ ir klasterių tarptautinimą skatinant juos aktyviau dalyvauti ES programose. ES pažymi, kad **įmonių politikos ir priemonių** srityje Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES MVĮ politika ir priemonėmis. Šalis įrodė, kad ji laikosi nuoseklios MVĮ politikos sistemos ir strategijos. ES pabrėžia, kad Moldova turi peržiūrėti savo MVĮ apibrėžtį. ES prašo Moldovos išnagrinėti galimybes, kurias teikia Bendrosios rinkos programa, įskaitant iniciatyvas dėl klasterių bendradarbiavimo, Europos įmonių tinklo ir programos „Erasmus jaunieji verslininkai“. ES taip pat prašo Moldovos užtikrinti visišką teisės aktų suderinimą su ES *acquis* pavėluotų mokėjimų srityje, nes pasiūlymas dėl ES reglamento grindžiamas Pavėluotų mokėjimų direktyva.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* dėl tam tikrų pramonės iniciatyvų. ES prašo Moldovos toliau didinti tvarumą, ypač turizmo, tekstilės ir statybos, taip pat duomenų valdymo ir duomenų rinkimo turizmo sektoriuje srityse. ES taip pat prašo Moldovos dėti daugiau pastangų, visų pirma sektoriuose, kuriuose būtina tęsti teisės aktų derinimą su ES *acquis*, įskaitant statybos, kasybos, ypatingos svarbos žaliavų, gynybos ir plieno pramonės sektorius.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra įsteigusi institucijas ir parengusi strategijas, skirtas kovai su korupcija pramonės ir įmonių srityje. ES prašo Moldovos toliau dėti pastangas siekiant kovoti su korupcija, visų pirma integruojant verslo sąžiningumo aspektą į nacionalines strategijas ir regionines platformas.

25 skyrius. Mokslas ir moksliniai tyrimai

ES palankiai vertina tai, kad **mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos** srityje Moldova yra visapusiškai prisijungusi prie pavyzdinės bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ ir sėkmingai siekia dar aktyviau dalyvauti bendrojoje programoje. Tačiau ES ragina Moldovą skatinti privatųjį sektorių, ypač novatoriškas MVĮ, aktyviau dalyvauti programoje.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova daro didelę pažangą siekdama integruotis į Europos mokslinių tyrimų erdvę, ir ji turėtų toliau aktyviai dalyvauti atitinkamuose EMTE forumuose ir veiksmuose. ES prašo Moldovos toliau stiprinti gebėjimus, be kita ko, sukurti visapusišką nacionalinę institucinę sistemą, kurioje būtų aiškiai paskirstyta atsakomybė, ir skirti pakankamai darbuotojų, kad šalis galėtų tęsti integraciją į Europos mokslinių tyrimų erdvę. Be to, ES ragina Moldovą laipsniškai didinti investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas lygį, be kita ko, didinant viešąjį finansavimą.

ES ragina Moldovą tęsti darbą siekiant įgyvendinti pažangiosios specializacijos strategiją ir nacionalinę vystymosi strategiją, kad būtų stiprinama jos mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistema.

ES primena, kad Moldova turėtų pagerinti savo Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinės rezultatus.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra nustačiusi teisinę ir institucinę sistemą, skirtą **kovai su korupcija mokslinių tyrimų ir mokslo srityje**. ES pabrėžia, kad Moldova turi stiprinti šią sistemą ir didinti jos veiksmingumą sistemingai rinkdama ir analizuodama su korupcija susijusius statistinius duomenis, tobulindama aptikimo ir sankcijų skyrimo mechanizmus, taip pat tęsti reguliarią stebėseną, kad būtų užtikrintas veiksmingas įgyvendinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

26 skyrius. Švietimas ir kultūra

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus yra iš dalies suderinusi su ES *acquis* švietimo ir mokymo srityje. ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra suinteresuota dalyvauti programoje „Erasmus+“. ES pabrėžia, kad Moldova turi išlaikyti pakankamą švietimo biudžetą, atitinkantį jos užmojus ir tikslus. ES prašo Moldovos toliau dėti pastangas, susijusias su duomenų rinkimu, Švietimo valdymo informacinės sistemos naudojimu formuojant politiką, užtikrinant visapusišką švietimo subsektorių sąveikumą ir reguliarių viešų ataskaitų teikimą. ES pabrėžia, kad Moldova turi toliau dėti pastangas, kad būtų užtikrintas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros prieinamumas bei tvarumas ir nuolatinės, įtraukios ir įperkamos galimybės gauti kokybiškas švietimo ir priežiūros paslaugas visiems vaikams, be kita ko, kaimo ir nepakankamai dėmesio sulaukiančiose vietovėse. ES prašo Moldovos toliau dėti pastangas įgyvendinti kompetencijomis grindžiamą švietimą, tinkamomis priemonėmis ir mokymu remti mokytojus ir dėstytojus, kad būtų veiksmingai užtikrintas kokybiškas mokymasis, ir stiprinti skaitmeninius įgūdžius.

Be to, ES prašo Moldovos aukštojo mokslo srityje visapusiškai įgyvendinti pagrindinius Bolonijos įsipareigojimus ir prisijungti prie Tiranos ir Romos komunikatų, visų pirma, kiek tai susiję su socialiniu aspektu ir akademinėmis vertybėmis. ES primena, kad Moldova turi padaryti pakankamą pažangą siekdama tikslų, nustatytų remiantis Europos aukštojo mokslo erdvės principais, ir įdiegti stebėsenos sistemą, leidžiančią patikimai stebėti šių tikslų įgyvendinimą.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **profesinio rengimo ir mokymo**, įsidarbinamumo įgūdžių ir mokymosi visą gyvenimą srityse. ES pabrėžia, kad Moldova turi užtikrinti pakankamai išteklių profesinio rengimo ir mokymo sistemai optimizuoti, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, gerinti mergaičių ir pažeidžiamų grupių dalyvavimą, įskaitant gebėjimų stiprinimą ir profesinio rengimo ir mokymo mokytojų skaičiaus bei profesionalumo didinimą. ES prašo Moldovos stiprinti mokymosi visą gyvenimą koordinavimą ir plėsti jo galimybes. Be to, ES prašo Moldovos skatinti mikrokredencialų naudojimą ir apsvarstyti galimybę pradėti naudoti individualiąsias mokymosi sąskaitas. ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra Europos pameistrystės aljanso narė, ir prašo Moldovos dalyvaujant šiame aljanse įgyvendinti 2018 m. Tarybos rekomendaciją dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos.

ES palankiai vertina didelę Moldovos pažangą **jaunimo** reikalų srityje, kartu atkreipdama dėmesį į tai, kad ji teisės aktus iš dalies suderino su atitinkama ES *acquis*. ES prašo Moldovos toliau teikti pirmenybę darbui su jaunimu bei jaunimo dalyvavimui ir toliau laikytis Europos darbo su jaunimu darbotvarkės – tai turėtų būti pagrindiniai tikslai. ES taip pat prašo Moldovos užtikrinti veiksmingą strateginių tikslų įgyvendinimą nacionaliniu ir vietos lygmenimis.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **sporto** srityje, ir pabrėžia, kad Moldova turi tęsti teisės aktų derinimą su ES sporto srities *acquis* ir stiprinti sąžiningumo priemones sporto srityje, įskaitant kovą su dopingu, gerą valdymą ir susitarimų dėl varžybų baigties prevenciją.

ES pažymi, kad Moldova teisės aktus iš dalies suderino su ES *acquis* **kultūros** srityje. ES prašo Moldovos įgyvendinti 2025–2035 m. nacionalinę strategiją kultūros ir kultūros paveldo srityje. ES prašo Moldovos priimti aiškias, skaidrias ir veiksmingas kultūros paveldo apsaugos ir kovos su neteisėta prekyba priemones ir užtikrinti jų vykdymą. ES prašo Moldovos toliau sudaryti galimybes kultūros ir kūrybos sektorių organizacijoms ir specialistams bendradarbiauti su kolegomis ES šalyse, visų pirma dalyvauti ES programoje, skirtoje kultūros ir kūrybos sektoriams remti. Šiuo atžvilgiu ES palankiai vertina tai, kad Moldova pasirašė susitarimą dėl šalies prisijungimo prie Sąjungos pavyzdinės programos „Kūrybiška Europa“, skirtos kultūros ir kūrybos sektoriams remti, nuo 2026 m. sausio 1 d., kad Moldovos kultūros ir kūrybos sektorių organizacijos galėtų pasinaudoti pagal šią programą skelbiamų konkursų teikiamomis galimybėmis.

ES palankiai vertina Moldovos pažangą **kovoiant su korupcija švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros srityse**, kiek tai susiję su vykdymo užtikrinimu, institucinių gebėjimų stiprinimu ir atskaitomybe visuose sektoriuose.

29 skyrius. Muitų sąjunga

ES palankiai vertina Moldovos pažangą derinant teisės aktus su ES *acquis* **muity teisės aktų** srityje. ES palankiai vertina aukštą Moldovos muitinės kodekso suderinimo su Sąjungos muitinės kodeksu lygį.

ES pabrėžia, kad Moldova turi tęsti **teisinių sistemų** derinimą su ES *acquis* šioje srityje. Visų pirma Moldova turėtų nacionalinės teisės aktus toliau derinti su Sąjungos muitinės kodeksu ir atitinkamais antrinės teisės aktais, taip pat kitais Sąjungos muitų teisės aktais, pavyzdžiui, dėl atleidimo nuo muitų, muitinės vykdomo intelektinės nuosavybės teisių gynimo, kultūros vertybių, grynųjų pinigų, narkotikų pirmtakų ir dvejopo naudojimo prekių. Moldova turėtų palaipsniui panaikinti Moldovos muitinės kodekse numatytas pereinamojo laikotarpio nuostatas, įskaitant nuostatas dėl ne vidaus prekių perdirbimo laisvosiose zonose, taikomas šiose zonose iki 2024 m. sausio 1 d. įsisteigusioms įmonėms.

Kalbant apie būsimą galimą prašymą dėl pereinamojo laikotarpio, susijusio su muitinės režimu, taikomu ne Sąjungos prekių perdirbimui laisvosiose zonose rezidentams, kurie tose zonose yra įsisteigę anksčiau nei 2024 m. sausio 1 d., ES mano, kad nedideliame bendrovių skaičiui taikoma nukrypti leidžianti nuostata yra nereikalinga, atsižvelgiant į Sąjungos muitinės kodekso 247 straipsnį, kuriame siekiant užtikrinti veiksmingą muitinės priežiūrą nustatytos ne Sąjungos prekių tvarkymo laisvosiose zonose procedūros. Todėl ES ragina Moldovą ne vidaus prekių perdirbimo laisvosiose zonose procedūras kuo greičiau suderinti su Sąjungos muitinės kodekso nuostatomis, netaikant išimčių konkrečioms įmonėms.

ES palankiai vertina pakankamus Moldovos **administracinius ir veiklos gebėjimus** vykdyti esamas muitinės užduotis. Atsižvelgdama į didėjančią atsakomybę ir būsimas pareigas, susijusias su ES *acquis* taikymu, ES prašo Moldovos stiprinti savo administracinius ir veiklos gebėjimus muitinės srityje, įskaitant kovos su korupcija sistemą. ES palankiai vertina Muitinės tarnybos reorganizavimą, kuriuo siekiama optimizuoti vidaus organizacinę struktūrą centralizuojant tam tikras funkcijas, pavyzdžiui, rizikos analizę, tikrinimą po prekių išleidimo ir auditą, taip pat gerinti užduočių ir pareigų paskirstymą. ES pabrėžia, kad Moldova turi tęsti muitinės procesų automatizavimą, taip pat plėtoti ir atnaujinti savo muitinės IT sistemas pagal ES reikalavimus, kad būtų sudarytos galimybės sąveikumui su ES skaitmenine muitinės aplinka. ES primena, kad Moldova turi skirti pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių visai vykdomai ir planuojamai IT plėtotei, įskaitant būsimą plėtotę, susijusią su tolesniais ES skaitmeninės muitinės aplinkos pokyčiais.

ES palankiai vertina tai, kad Moldova yra įdiegusi antikorupcines struktūras ir priemones, skirtas **kovai su korupcija muitų srityje**, tačiau pabrėžia, kad rengiantis stojimui į ES šios priemonės turi būti sustiprintos. ES pabrėžia, kad Moldova turi turėti tinkamų administracinių ir veiklos gebėjimų ir užtikrinti sąžiningą muitinės administraciją, taip pat reikiamą infrastruktūrą savo centrinėje ir vietos muitinėse, kad galėtų įgyvendinti muitų teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą, taip pat veiksmingai kontroliuoti ir prižiūrėti tarpvalstybinį judėjimą.

ES pabrėžia, kad svarbu stiprinti bendradarbiavimą su Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) ir ES valstybėmis narėmis siekiant nustatyti įtariamo tarpvalstybinio sukčiavimo muitų srityje ir kitos neteisėtos veiklos atvejus, juos tirti ir su tokia neteisėta veikla kovoti.

* * *

Atsižvelgdama į dabartinę Moldovos pasirengimo padėtį, su sąlyga, kad Moldova atitiks tarpinius 1 derybų skyrių grupės kriterijus, ES pažymi, jog laikantis nuostatos, kad Moldova toliau turi daryti pažangą derindama teisės aktus su ES *acquis*, apimančios toliau nurodytus skyrius, ir ją įgyvendindama, ir nedarant poveikio jokioms papildomoms sąlygoms, nustatytoms tolesniuose kriterijuose, apibrėžtuose 3 derybų skyrių grupėi, šiuos skyrius bus galima preliminariai uždaryti tik tada, kai ES įsitikins, jog yra tenkinami šie kriterijai:

10 skyrius. Skaitmeninė pertvarka ir žiniasklaida

- Moldova bus pasiekusi aukštą teisės aktų suderinimo su ES *acquis* lygį elektroninių ryšių srityje, įskaitant nuostatas dėl Nacionalinės reguliavimo institucijos nepriklausomumo, skaitmeninių paslaugų ir rinkų, skaitmeninio pasitikėjimo ir kibernetinio saugumo, duomenų, puslaidininkių, dirbtinio intelekto ir audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų.
- Moldova bus įrodžiusi turinti pakankamai administracinių gebėjimų, kad užtikrintų su ES *acquis* suderintų nacionalinės teisės aktų vykdymą elektroninių ryšių, skaitmeninių paslaugų ir rinkų, skaitmeninio pasitikėjimo ir kibernetinio saugumo, duomenų, puslaidininkių, dirbtinio intelekto ir audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų srityse. Iki įstojimo Moldova bus užtikrinusi visapusišką žiniasklaidos *acquis* reikalavimų laikymąsi, kad būtų užtikrinta žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas. Iki įstojimo Moldova taip pat bus užtikrinusi visapusišką atitinkamų nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumą.

16 skyrius. Apmokestinimas

- Moldova bus pasiekusi pažangų teisės aktų suderinimo su ES *acquis* lygį srityse, kuriose reikia tęsti derinimą, visų pirma tiesioginio ir netiesioginio apmokestinimo, įskaitant PVM, akcizus, automobilių apmokestinimą, srityje ir administracinio bendradarbiavo apmokestinimo klausimais srityje. Tai apima laipsniško teisės aktų suderinimo su ES taisyklėmis dėl energiniams produktams, alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams bei apdorotam tabakui taikomo PVM ir akcizų terminų nustatymą ir įgyvendinimą, užtikrinant suderinimą su taikymo sritimi, išimtimis ir minimaliais mokesčių tarifais. Tai taip pat apima keitimosi informacija, kovos su piktnaudžiavimu ir verslo apmokestinimo taisyklių priėmimą ir įgyvendinimą.
- Moldova bus įrodžiusi, kad jos mokesčių administratorius turi pakankamų administracinių gebėjimų ir yra įdiegęs aukštus sąžiningumo standartus, taip pat turi reikiamą infrastruktūrą tiek centriniu, tiek vietos lygmenimis, kad įgyvendintų mokesčių teisės aktus bei užtikrintų jų vykdymą ir veiksmingą mokesčių surinkimą, taip pat kad užtikrintų ilgalaikes pastangas kovoti su korupcija mokesčių administratoriaus įstaigoje. Moldova bus įrodžiusi, kad Centrinė ryšių įstaiga ir Centrinis akcizų srities ryšių palaikymo biuras yra įdiegę tinkamas struktūras ir priemones, kad po įstojimo turėtų pakankamai darbuotojų ir galėtų veikti.
- Moldova bus padariusi pakankamą pažangą plėtodama savo mokesčių administratoriaus IT pagalbines sistemas, be kita ko, susijusias su sujungiamumu ir sąveikumu su atitinkamomis ES sistemomis, įskaitant PVM ir akcizų administravimo sistemas, ir kurdama reikalingas IT sistemas, skirtas administraciniam bendradarbiavimui mokesčių klausimais ir keitimuisi informacija apmokestinimo srityje.

17 skyrius. Ekonominė ir pinigų politika

- Moldova savo teisinę sistemą bus suderinusi su ES *acquis*, kad užtikrintų visišką centrinio banko nepriklausomumą, viešojo sektoriaus piniginio finansavimo bei privilegijos naudotis finansų įstaigomis uždraudimą ir sudarytų sąlygas savo centrinio banko integravimuisi į Europos centrinių bankų sistemą.
- Moldova bus suderinusi savo teisinę sistemą, kad būtų laikomasi ES reikalavimų dėl nacionalinių biudžeto sistemų.

19 skyrius. Socialinė politika ir užimtumas

- Moldova teisės aktus darbo teisės ir darbuotojų saugos ir sveikatos srityse bus suderinusi su ES *acquis* ir bus įrodžiusi, kad iki įstojimo bus įdiegtos tinkamos teisingo darbo teisės ir darbuotojų saugos ir sveikatos sričių ES *acquis* įgyvendinimo administracinės struktūros ir vykdymo užtikrinimo pajėgumai, visų pirma sustiprinta darbo inspekcijų sistema.
- Moldova teisės aktus bus suderinusi su ES *acquis* socialinės apsaugos ir įtraukties srityje ir nediskriminavimo bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo ir socialinės politikos srityje ir bus įrodžiusi, kad iki įstojimo bus įdiegtos tinkamos administracinės struktūros, administraciniai gebėjimai ir vykdymo užtikrinimo pajėgumai.
- Moldova bus įrodžiusi, kad turi tinkamų pajėgumų užtikrinti veiksmingą teisės aktų ir politikos sistemos įgyvendinimą ir jų vykdymo užtikrinimą užimtumo ir socialinės politikos srityse, įskaitant planavimo ir veiklos pajėgumus, plėtoti veiksmingą socialinį dialogą ir užtikrinti gebėjimus ateityje administruoti Europos socialinį fondą.

20 skyrius. Įmonių ir pramonės politika

- Moldova bus parengusi ir pradės įgyvendinti išsamią pramonės strategiją, remdamasi atitinkama ES politika.
- Moldova bus įrodžiusi, kad turi tinkamų administracinių gebėjimų ir yra pasiekusi deramą atitinkamų ministerijų bei agentūrų veiklos koordinavimo lygį.

25 skyrius. Mokslas ir moksliniai tyrimai

- Moldova bus įrodžiusi, kad turi reikiamų įgyvendinimo pajėgumų, kad būtų užtikrintos didesnės investicijos į mokslinius tyrimus ir mokslą, visų pirma skiriant viešąjį finansavimą.
- Moldova bus įrodžiusi, kad yra įdiegusi struktūras, kuriomis stiprinamos mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos, įskaitant 2024–2027 m. „SMART Moldova“ strategijos įgyvendinimą, ir nustačiusi priemones, kuriomis stiprinamas privačiojo ir viešojo sektorių bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.
- Moldova įgyvendins 2024–2027 m. nacionalinę mokslinių tyrimų ir inovacijų programą, kuria būtent siekiama remti tolesnę integraciją į Europos mokslinių tyrimų erdvę.

26 skyrius. Švietimas ir kultūra

- Moldova bus įrodžiusi, kad yra įdiegusi būtiną institucinę ir politinę sistemą, atitinkamą biudžeto planavimą ir kovos su korupcija priemones – taip ji sieks įgyvendinti ES politikos tikslus švietimo ir mokymo, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, jaunimo, sporto ir kultūros srityse. Tai apima priemones, kuriomis mažinamas atotrūkis siekiant tikslų, nustatytų pagal Europos švietimo erdvės programą, ir palaipsniui kuriama patikima ir sąveiki stebėsenos sistema, naudojama rezultatams visuose švietimo subsektoriuose sekti.

29 skyrius. Muitų sąjunga

- Moldova bus pasiekusi pažangų teisės aktų suderinimo lygį srityse, kuriose reikia tęsti derinimą, visų pirma su Sąjungos muitinės kodeksu ir atitinkamais antrinės teisės aktais, taip pat su kitais Sąjungos muitų teisės aktais, pavyzdžiui, dėl atleidimo nuo muitų ir dėl muitinės vykdomo intelektinės nuosavybės teisių gynimo, kultūros vertybių, grynųjų pinigų, narkotikų pirmtakų ir dvejojo naudojimo prekių.
- Moldova bus įrodžiusi, kad turi tinkamų administracinių bei veiklos gebėjimų ir taiko aukštus sąžiningumo bei veiklos standartus muitinės administracijoje, taip pat turi reikiamą infrastruktūrą centrinėje, regionų ir vietos muitinėse, kad galėtų įgyvendinti muitų teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą, veiksmingai kontroliuoti ir prižiūrėti tarpvalstybinį judėjimą ir užtikrinti tvarias pastangas kovoti su korupcija muitinės sektoriuje.
- Moldova bus įrodžiusi pakankamą pažangą, kurią ji yra padariusi rengdama ir plėtodama skaitmenines muitinės sistemas, reikalingas Sąjungos muitinės kodeksui ir kitiems Sąjungos muitų teisės aktams įgyvendinti, rengdama ir priimdama muitinei skirtą nacionalinę IT strategiją ir įgyvendinimo planą ir užtikrindama būtinus biudžeto ir žmogiškuosius išteklius, kad būtų galima plėtoti šias skaitmenines muitinės sistemas ir užtikrinti jų sąveikumą su ES skaitmenine muitinės aplinka.

* *

Visų derybų metu bus toliau stebima teisės aktų derinimo su ES *acquis* bei atitinkamais Europos standartais ir jų įgyvendinimo pažanga. ES pabrėžia ypač daug dėmesio skirsianti visų pirmiau nurodytų konkrečių klausimų stebėsenai, kad būtų užtikrinti Moldovos administraciniai gebėjimai, jos gebėjimai užbaigti teisės aktų suderinimą visuose šios derybų skyrių grupės sektoriuose ir tolesnė pažanga įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo srityje. Ypač daug dėmesio reikia skirti šios derybų skyrių grupės ir kitų derybų grupių sąsajoms. Moldovos teisės aktų atitiktis ES *acquis* ir atitinkamiems Europos standartams ir jos įgyvendinimo gebėjimų galutinį įvertinimą bus galima atlikti tik vėlesniame derybų etape. ES prašo Moldovos ne tik pateikti visą informaciją, kurios ES gali prireikti deryboms dėl šios derybų skyrių grupės ir kuri turi būti pateikta Konferencijai, bet taip pat Asociacijos tarybai reguliariai raštu teikti išsamią informaciją apie ES *acquis* įgyvendinimo pažangą.

Atsižvelgdama į visus pirmiau pateiktus aspektus, Konferencija tinkamu metu vėl turės svarstyti šios derybų skyrių grupės klausimus.

Be to, ES primena, kad nuo 2026 m. spalio 7 d. iki derybų pabaigos gali būti priimta naujų ES *acquis* teisės aktų.